

Instytut Pamięci Narodowej - Warszawa

<https://warszawa.ipn.gov.pl/waw/aktualnosci/182598,Odsloniecie-tablicy-upamietniajacej-zolnierzy-Armii-Krajowej-ktorzy-udzielali-po.html>
02.05.2024, 08:06

**Odsłonięcie tablicy upamiętniającej żołnierzy
Armii Krajowej, którzy udzielali pomocy
powstańcom w getcie warszawskim - Warszawa,
18 kwietnia 2023**

PAMIĘCI

ŻOŁNIERZY OKREGU ARMII KRAJOWEJ WARSZAWA-MIASTO
KTÓRZY PODCZAS POWSTANIA 1943 R. UDZIELILI
ZBROJNEJ POMOCY BOHATERSKIM ŻYDOWSKIM BOJOWNIKOM
ORGANIZUJĄC ANTYNIEMIECKIE AKCJE DYWERSYJNE
PRZY MURACH GETTA WARSZAWSKIEGO

ŻOŁNIERZE ODDZIAŁU DYWERSYJNEGO BATALIONU SAPERÓW PRĄSKICH AK
DOWODZENI PRZEZ KPT. SĄP. JÓZEFĄ PETRYNIEGO PS. „CHWACKI”
23 KWIEŚNIA 1943 R. PODCZAS PROBE WYSADZENIA JEDNEJ Z BRAM
PROWADZĄCYCH DO GETTA U ZBIEGU UL. OKOPOWEJ I PRAWIEJ

ŻOŁNIERZE POD KOMENDĄ MUR. JERZEGO LEWICKIEGO PS. „CHUCHRO”
DOWÓDCY REZERWY OKREGU AK WARSZAWA-MIASTO
23 KWIEŚNIA 1943 R. PODCZAS PROBE WYSADZENIA JEDNEJ Z BRAM
PROWADZĄCYCH DO GETTA U ZBIEGU UL. OKOPOWEJ I PRAWIEJ

ŻOŁNIERZE ODDZIAŁU DYWERSJI BOJOWEJ OBRWODU AK MAKOTÓW
DOWODZENI PRZEZ KPR. PCHOR. ZBIGNIEWA STALCOWSKIEGO PS. „STADNIEC”
23 KWIEŚNIA 1943 R. PODCZAS DWÓCH AKCJI PRZY UL. LESZNO ORAZ ORLEJ
ZLIKWIDOWANI DWA POSTERUNKI SS
PRANUJĄCE MURU GETTA

ŻOŁNIERZE ODDZIAŁU DYWERSJI BOJOWEJ OBRWODU AK ŻOLIBÓRZ
POD DOWÓDZTWEM POR. TADEUSZA KERN-JEDYCHOWSKIEGO PS. „SZRAPNEL”
28 KWIEŚNIA 1943 R. ZLIKWIDOWALI NIEMIECKI POSTERUNEK
NA ROGU UL. KOWWIKTORSKIEJ I ZAKROČYMSKIEJ

ŻOŁNIERZE ODDZIAŁU DYWERSYJNEGO „A” KEDYWU OKREGU AK WARSZAWA-MIASTO
DOWODZENI PRZEZ POR. STANISŁAWA JANKUSZA-SOSNOWSKIEGO PS. „STADNIEC”
15 MAJA 1943 R. ZLIKWIDOWALI 2 FUNKCJONARIUSZY NIEMIECKICH SŁUŻB POLICYJNYCH
PRZY UL. BONIFRATERSKIEJ RÓG MURANOWSKIEJ
ORAZ OBRZUCILI GRANADAMI KOWWIKTORSKIE

W 80. ROCZNICĘ POWSTANIA W GETCIE WARSZAWSKIM

POLSKA WYTWÓRNI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH S.A.
INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
2023

We wtorek 18 kwietnia 2023 r. w przeddzień 80. rocznicy powstania w getcie warszawskim przy ul. Zakroczymskiej róg Sanguszkii w Warszawie Instytut Pamięci Narodowej upamiętnił żołnierzy Okręgu Armii Krajowej Warszawa-Miasto, którzy podczas powstania w getcie warszawskim w 1943 r. udzielili zbrojnej pomocy bohaterskim żydowskim bojownikom, organizując antyniemieckie akcje dywersyjne.

Tablicę ufundowaną przez warszawski oddział IPN odsłoniли dr Mateusz Szpytma – zastępca prezesa IPN, Piotr Ciompa – prezes Zarządu Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych, która udostępniła miejsce na upamiętnienie, i dr Tomasz Łabuszewski – dyrektor Oddziału IPN w Warszawie, organizatora wydarzenia.

– Żołnierze Okręgu Armii Krajowej Warszawa-Miasto, wcześniej wspierali powstańców bronią – w ograniczony sposób, ale w miarę swoich możliwości – oraz pomagali im rozeznaczyć szlaki ewakuacji, a 19 kwietnia przystąpili do akcji

zbrojnej, do próby wysadzenia murów getta przy ul.
Bonifraterskiej – powiedział dr Mateusz Szpytma.

W uroczystości z wojskową asystą honorową wzięli udział m.in. Łukasz Kudlicki – Szef Gabinetu Politycznego Ministra Obrony Narodowej, przedstawiciele Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Wojska Polskiego, Służb Wywiadu i Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Publicznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Marszałka Województwa Mazowieckiego, Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy, Biura Edukacji Historycznej Muzeum Policji, Generalnej Służby Więziennej, Policji, Straży Granicznej, Archiwum Akt Nowych, Muzeum Historii Polski, Instytutu Pileckiego, Muzeum Niepodległości, Muzeum Powstania Warszawskiego, Żydowskiego Instytutu Historycznego, Muzeum Getta Warszawskiego, Światowego Związku Żołnierzy AK, Polskiej Fundacji Narodowej, Kuratorium Oświaty, okolicznych szkół i licznych mediów.

Tablicę poświęcił ks. Adam Petakiewicz – proboszcz Parafii Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny na Nowym Mieście

Wydarzenie swoją obecnością zaszczylił kapitan Juliusz Kulesza – uczestnik walk o Redutę PWPW.

Jednym z elementów wydarzenia było powierzenie honorowej opieki nad tablicą uczniom Zespołu Szkół Architektoniczno-Budowlanych i Licealnych im. Stanisława Noakowskiego.

Wszystkim bardzo dziękujemy za obecność!

***

Pierwszego dnia walk w getcie (19 kwietnia 1943 r.) w lokalu konspiracyjnym przy ul. Marszałkowskiej 12 miała miejsce odprawa, w trakcie której komendant Okręgu AK Warszawa-miasto płk. Antoni Chruściel „Monter” przedstawił gen. Tadeuszowi Komorowskiemu, zastępcy komendanta głównego AK plan pomocy bojowej dla żydowskich powstańców. „Monter” zameldował o zakończeniu fazy przygotowawczej i zadeklarował gotowość czynnego wkroczenia do akcji odciążającej getto.

W tej operacji na szczególne wyróżnienie zasługują akcje upamiętnione na tablicy.

19 kwietnia 1943 r. żołnierze oddziału dywersyjnego Batalionu Saperów Praskich AK, dowodzeni przez kpt. sap. Józefa Pszennego ps. „Chwacki” podjęli próbę wysadzenia muru getta przy ul. Bonifraterskiej. 23 kwietnia 1943 r. żołnierze pod komendą mjr. Jerzego Lewińskiego ps. „Chuchro”, dowódcy Kedywu Okręgu Warszawa-miasto AK, podjęli próbę wysadzenia jednej z bram prowadzących do getta u zbiegu ul. Okopowej i Pawiej. Tego samego dnia żołnierze Oddziału Dywersji Bojowej Obwodu AK Mokotów, dowodzeni przez kpr. pchor. Zbigniewa Stalkowskiego ps. „Stadnicki”, podczas dwóch akcji przy ul. Leszno

róg Orlej oraz na Placu Bankowym zlikwidowali dwa posterunki SS pilnujące muru getta. 28 kwietnia 1943 r. żołnierze Oddziału Dywersji Bojowej Obwodu AK Żoliborz pod dowództwem por. Tadeusza Kern-Jędrychowskiego ps. „Szrapnel” zlikwidowali niemiecki posterunek na rogu ul. Konwiktorskiej i Zakroczymskiej. 15 maja 1943 r. żołnierze oddziału Dyspozycyjnego „A” Kedywu Okręgu AK Warszawa-miasto, dowodzeni przez por. Stanisława Janusza Sosabowskiego ps. „Stasinek”, zlikwidowali 2 funkcjonariuszy niemieckich służb policyjnych przy ul. Bonifraterskiej róg Muranowskiej oraz obrzucili granatami koszary kompanii SS.

Instytut Pamięci Narodowej powyższą inicjatywę miał na względzie nie tylko wypełnienie swych ustawowych zadań, do których należy inicjowanie upamiętniania zasłużonych postaci historycznych oraz miejsc i wydarzeń ważnych w dziejach walk i męczeństwa narodu polskiego, ale też moralne zobowiązania, jakie współcześni mają wobec tych, którzy narażali życie w walce o w pełni wolną i suwerenną Polskę.